

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТИВІЗАЦІЯ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАД ДО ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ
МІСЦЕВИМ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ НА ОСНОВІ ЦИРКУЛЯРНОЇ
ЕКОНОМІКИ»**

**Co-funded by
the European Union**

Ступінь освіти	магістр
Спеціальність	всі (тільки денна форма навчання)
Тривалість викладання	2-й семестр, 4чверть
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	2 години на тиждень
практичні:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська
Форма підсумкового контролю:	диференційований залік

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»

Кафедра, що викладає: Економіки та економічної кібернетики

Сторінка викладача

<https://ekit.nmu.org.ua/ua/prepod.php>

Контактний тел.

+380676086432

E-mail:

churikanova.o.yu@nmu.one

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

1. Анотація до курсу

Курс "Активізація залучення громад до процесів управління місцевим економічним розвитком на основі циркулярної економіки" спрямований на розгляд важливих аспектів циркулярної економіки та її застосування на місцевому рівні. Учасники курсу здобудуть поглиблені знання про принципи циркулярної економіки, її вплив на сталість розвитку та споживчих товарів. Курс також розглядає важливість залучення громад до цих процесів, надаючи інструменти та методи для успішного впровадження циркулярних стратегій. Учасники ознайомляться з прикладами циркулярних проектів в Україні та аналізом сучасного стану циркулярної економіки в країні. Курс покликаний надати студентам, професіоналам та управлінцям знання та інструменти, необхідні для створення ефективних стратегій управління місцевим економічним розвитком, спрямованих на сталість та залучення громад до цих процесів.

Після опанування дисципліни студенти отримують:

- Розуміння циркулярної економіки як концепції та її важливості для місцевого економічного розвитку.
- Ознайомлення з інструментами та методами циркулярного управління ресурсами.
- Вивчення стратегій і практик, спрямованих на впровадження циркулярних моделей у місцевому господарстві.
- Навички з розробки планів та проектів, спрямованих на підвищення ступеня участі та залучення місцевих громад до циркулярних ініціатив.
- Вміння аналізу викликів та можливостей місцевого економічного середовища та розробка стратегій адаптації циркулярних підходів до конкретних умов.
- Вивчення прикладів успішних ініціатив та практичних випробувань циркулярної економіки на місцевому рівні.
- Навички практичного впровадження циркулярних підходів у місцевих громадах та підприємствах.
- Навички розвитку громад та спільному управлінні в процесах повоєнній розбудови України.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – полягає у формуванні у студентів глибокого розуміння концепцій циркулярної економіки та вдосконаленні їх навичок розробки та впровадження стратегій, спрямованих на залучення та активну участь місцевих громад у просуванні та впровадженні циркулярних моделей управління місцевим економічним розвитком.

У сукупності, досягнення поставлених задач дозволяє сформувати комплексне уявлення про цілі, які стоять на шляху залучення громад до процесів управління місцевим економічним розвитком на основі циркулярної економіки.

3. Результати навчання

Аналіз місцевого економічного середовища: Студенти повинні вміти аналізувати місцеве економічне середовище для виявлення потенційних сфер впровадження циркулярних практик. Це включає визначення наявних ресурсів, структури економіки та існуючих відходів.

Розробка та впровадження циркулярних стратегій: Студенти повинні бути здатні розробляти конкретні стратегії для залучення громад до циркулярних ініціатив та впроваджувати їх на місцевому рівні. Це включає в себе розробку планів дій, вибір підходящих інструментів та оцінку ефективності цих стратегій.

За підсумками курсу студенти зможуть:

– *демонструвати знання*: Розуміння циркулярної економіки: Студенти повинні бути здатні розуміти основні концепції циркулярної економіки, включаючи збереження ресурсів, зменшення відходів, та продовження терміну служби виробів. Вони повинні бути знайомі з термінами, такими як "рециклінг", "переробка" та "регенерація".

– *пояснювати зміст базових основ* аналізу місцевого економічного середовища: Студенти повинні вміти аналізувати місцеве економічне середовище для виявлення потенційних сфер впровадження циркулярних практик. Це включає визначення наявних ресурсів, структури економіки та існуючих відходів.;

- *аналізувати процеси* розробки та впровадження циркулярних стратегій: Студенти повинні бути здатні розробляти конкретні стратегії для залучення громад до циркулярних ініціатив та впроваджувати їх на місцевому рівні. Це включає в себе розробку планів дій, вибір підходящих інструментів та оцінку ефективності цих стратегій.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекція	Силабус Презентація курсу Робоча програма курсу Рекомендовані джерела	–
	Тема 1: Циркулярна економіка як ключовий компонент для сталого розвитку громад		Презентація за темою Рекомендовані джерела	-
	Практичне заняття 1: Основні концепції циркулярної економіки Аналіз циркулярних моделей виробництва та споживання. Порівняння лінійної та циркулярної економіки. Обговорення сучасних прикладів циркулярних ініціатив.	Практичне заняття	Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
2	Тема 2: Цифровізація управління в сучасній циркулярній економіці	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття-обговорення за темою 2. Формування спільного бачення, цілей та завдань сталого розвитку громад. Зменшення відходів: стратегії та практики Планування та розробка програм зменшення відходів у підприємствах. Вибір оптимальних методів для мінімізації відходів. Створення діаграм ефективності управління відходами.	Практичне заняття (воркшоп з імітаційною вправою)	Спеціалізовані веб-ресурси	0-5

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
3	Тема 3: Європейський досвід впровадження принципів циркулярної економіки.	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття 3: Зменшення відходів: стратегії та практики	Практичне заняття	Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
4	Тема 4. Міста та громади як центри циклічної економіки	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Зменшення відходів: стратегії та практик. Продовження терміну служби виробів і продуктів. Продовження терміну служби виробів і продуктів Проектування продуктів з огляду на їх життєвий цикл.	Практичне заняття	Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
5	Тема 5. Законодавство та інструменти циркулярної економіки	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
	Практичне заняття за темою 5. Розробка концепцій "продуктів-послуг" та їх імплементація. Аналіз прикладів бізнес-моделей з продовженням життєвого циклу.	Практичне заняття	Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
6	Тема 6. Бізнес-моделі циркулярної економіки в участі громади	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 6. Визначення першочергових цілей та завдань для реалізації циркулярних практик. Розробка плану впровадження та визначення ролей учасників. Обговорення можливих перешкод та шляхів подолання	Практичне заняття	Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
7	Тема 7. Принципи циркулярної економіки у виробництві як основа сталого розвитку територій	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Визначення першочергових цілей та завдань для реалізації циркулярних практик. Розробка плану впровадження та визначення ролей учасників. Обговорення можливих перешкод та шляхів подолання. У цьому практичному занятті студенти можуть вибрати	Практичне заняття	Спеціалізовані веб-ресурси	0-5

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
	конкретну циркулярну ініціативу або проект для дослідження та аналізу. Вони повинні обговорити цілі, об'єктиви та особливості обраного об'єкта дослідження та визначити потенційні можливості для покращення.			
8	Тема 8. На цьому занятті студенти можуть навчитися створювати системи моніторингу та оцінки для відстеження ефективності своїх циркулярних стратегій. Вони можуть розглядати метрики успіху та методи збору даних для оцінки впливу ініціативи на громаду та навколишнє середовище.		Силабус	0-35
	Загальна дискусія за підсумками курсу			-
9	Підбиття підсумків вивчення дисципліни		Силабус ККР для проведення іспиту	-
	Обговорення та оцінювання результатів виконання індивідуального завдання		Анкети у MS Forms	-

Індивідуальне завдання – творчий проект «Стартап проекти циркулярної економіки» полягає у розробленні та захисті здобувачами вищої освіти опису власного чи колективного стартап проекту в контексті повоєнної відбудови України в контексті циркулярних принципів(2-3 сторінки).

Форма проведення: підготовка, презентація та дискусія.

Зміст завдання: на прикладі власного міста розробити інноваційний стартап проект розвитку власного міста в контексті повоєнної відбудови України на засадах циркулярної економіки. Пропонована структура творчої роботи:

- 1) проблема, яка вирішується (стан розвитку міста, що аналізується);
- 2) завдання до вирішення;
- 3) формулювання ідей циркулярного розвитку міста;
- 4) політики та підходи, які можливо застосувати для вирішення поставленого завдання;
- 5) очікуваний результат.

Для представлення результатів виконання завдання необхідно заповнити відповідний шаблон, який розміщено у застосунку Teams MS Office та на дистанційній платформі Moodle.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Для занять необхідно забезпечити стійкий доступ до Інтернету, мати активований аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) у Microsoft Office365, перевірити можливість доступу до курсу зі стаціонарного чи мобільного пристрою, встановити пакет програм Microsoft Office (Word та Power Point).

6. 1. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	Незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 7-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *участі у дискусіях* під час інтерактивних лекцій, виконанню та *презентації результатів індивідуального завдання*, зміст якого описано у розділі 4 (участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (бакалавр)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). Загалом за участь у дискусіях і захист результатів виконання індивідуального завдання отримується максимум 60 балів.

Практичні роботи (індивідуальні і командні завдання, розподіл балів див. у табл. розділу 4) виконуються під час практичних занять (презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (бакалавр)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). При несвочасному здаванні практичної роботи оцінка знижується вдвічі. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується максимум 40 балів.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
60	40	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання (залік) під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань (дві практичні роботи), він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з 60 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (разом 60 балів) та 10 тестових завдань з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (разом 40 балів), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»: http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватися дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувачі вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Війкман А, Сконберг К. Циркулярна економіка та переваги для суспільства URL:
2. Сергієнко Л.В. Впровадження циркулярної економіки в Україні: державно-управлінський аспект”, автореферат докторської дисертації. Житомир: Житомирський державний технологічний університет. 2017
3. Шімаї М. Вибістими шляхами "втраченого десятиліття". Економіка і прогнозування. 2013. № 3. С. 7-20. Режим доступу:

M. Amsterdam — showcase of circular economy. 2016. URL: <http://ua.euronews.com/>

7. Ekström, K.M. & Salomonson, N. Reuse and Recycling of Clothing and Textiles–A

0541707 /A_review_on_circular_economy_the_expected_transition_to_a_balanced_interplay_of_environmental_and_economic_systems (дата звернення: 15.10.2020).

rancis Group. London. 2014. URL: <https://www.researchgate.net/publication/286774073> 35

_Sustainable_fashion_and_textiles_Design_journeys (дата звернення 15.10.2020).

An Assessment of Material Flows, Waste Production, and Recycling in the European Union and the World in 2005. *Journal of Industrial Ecology*. 2015. vol 19. p. 765–777.

- indicator for Promoting Circular Economy through Recycling. *Journal of Environmental Protection*. 2015. № 6. P. 1095–1104. URL: <http://dx.doi.org/10.4236/jep.2015.610096>.
13. Стратегічні пріоритети безпечного розвитку України на засадах «зеленої економіки»: монографія / за ред. В. Г. Потапенко. К. : НІСД, 2012. 360 с.
  14. Мірошніченко С. Економіка замкненого циклу як запорука сталого розвитку світової спільноти. URL: <https://www.gurt.org.ua/articles/30308>.
  15. Товстенко А.А. Територіально-виробничі комплекси як бізнес-модель циркулярної економіки. Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку/ТЕБ-2019: матеріали ІХ Всеукраїнської наук-практич інтернетконференції. м. Ірпінь. 04-15 лист. 2019 р. 2019. Ірпінь: видавництво УДФСУ. 2019 . С. 347-348.
  16. Барицька К. М. Кругова економіка в контексті конструктивних рішень запобігання зростанню відходів та дефіциту ресурсів. *Science, society, education: topical issues*

18. М

у

20. Maiva Banaitė. Indicators for a circular economy. EASAC policy report. 30. November 2020.

а

21. Elin Akerman. Development of Circular Economy Core Indicators for Natural Resource Accounting.

т

е

,

23. Чуріканова О.Ю. Світовий досвід запровадження принципів циркулярної економіки/ VI Міжнародна наук.-практ. конф. “About the problems of science and practice, tasks and ways to solve them”, м. Мілан. 26-30 жовт. 2020 р., Мілан. Італія. 2020. С. 125-128.

в

24. Чуріканова О.Ю. Запровадження циркулярної економіки на державному та регіональному рівні: реальність, проблеми та перспективи. *Вісник Ужгород*. 2020. №33.

в

25. Проект Закону про управління відходами 2207-1-д від 04.06.2020/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2207-1-%D0%94>

е

26. Чуріканова О.Ю. Переваги моделей циркулярної економіки/ VII Міжнародна наук.-практич. конф. “Topical issues of science and practice”, м. Лондон. 02-06 лист. 2020 р. Лондон, Велика Британія. 2020. С.151-154.

в

27. Чуріканова О.Ю. Світовий досвід запровадження принципів циркулярної економіки. Обліково-аналітичні й статистичні методи та моделі в оподаткуванні, бізнесі, економіці: тези доп. XVI Всеукраїнська наук.-практ. конференція «Економіка та суспільство».

в

е

е

с

інтернет-конф. м. Ірпінь. 30 лист. 2014 р. 2020. URL:

28. Зварич І.Я. Глобальна циркулярна економіка як засіб побудови нового екологічно стійкого суспільства. Світ фінансів. 2016. № 4 (49). С. 148-155.
29. Варфоломєєв М. О., Чуріканова О. Ю. Циркулярна економіка як невід’ємний шлях українського майбутнього в аспекті глобалізації. Ефективна економіка. 2020. № 5.
30. Чуріканова О.Ю. Інноваційні бізнес-моделі циркулярної економіки на регіональному рівні. Вісник ХНУ. №4. 2020. С. 204-209.
31. Чуріканова О.Ю. Загоруйко К.А. Світовий досвід моделювання сталого розвитку регіонів. Ефективна економіка. 2017. №2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
32. Чуріканова О.Ю. Формування регіональної політики на засадах сталого розвитку. IV Международная научно-практическая конференция «Science and education: problems, prospects and innovations», Киото, Японія. 29-31 грудня 2020. С.705-712.

Нормативні документи

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (посилання на офіційному веб-порталі Верховної Ради України)
2. План заходів на 2021-2023 роки щодо реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (посилання на офіційному веб-сайті Верховної Ради України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2021-%D1%80#Текст>)
3. Національна стратегія поводження з відходами до 2030 року;
4. Стратегія державної екологічної політики України на період до 2030 року; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Текст>
5. Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року та план її реалізації; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2016->
6. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 р. та ін.
7. Стратегія розвитку економіки України до 2030 року – це стратегічний документ, який визначає основні напрями розвитку циркулярної економіки в Україні та містить конкретні цілі та заходи. <https://nes2030.org.ua/>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України.
2. Є
3. О

4.